

Een zoektocht naar zichtbaarheid

Duurzame relaties binnen het theaterlandschap de oplossing?

01-07-2017

Door Irene Hoogendijk

‘Verenigt u!’ werd halverwege de middag geroepen. Dat is precies wat we hebben gedaan. Op 10 mei kwamen verschillende mensen uit het theaterlandschap bijeen om te praten over jong theatermakend Nederland met het oog op het werkveld en artistieke vrijheden. Initiatief van vijf studenten van de Universiteit Utrecht en Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Zij wilden het gesprek openen om zo meer inzicht te krijgen in de overgang van studerend theatermaker naar een maker binnen het werkveld. Dit is vaak nog een grijs gebied. Met jonge (afstuderende) makers en professionals uit het theaterlandschap werden de haken en ogen besproken en gingen we op zoek naar oplossingen. In dit artikel een greep uit het gesprek.

Allereerst kregen de jonge makers het woord. Achteraf gezien vindt regisseur Martijn Klink dat er vanuit zijn opleiding weinig begeleiding is geweest in het voorbereiden op het werkveld. De focus van de regieopleiding in Maastricht ligt vooral op artistieke ontwikkeling en de inhoud van het werk. Dit is natuurlijk heel essentieel, maar net zo belangrijk is misschien wel het leren over bijvoorbeeld de verschillende instellingen en het doen van subsidieaanvragen. Ook Anna Verkouteren Jansen, student regieopleiding Maastricht, geeft aan dat er, ondanks de behoefte onder studenten, weinig aandacht is voor de financiële en organisatorische vlakken van het werkveld. Lars Brinkman, student aan de acteursopleiding van de HKU, neemt deel aan dit gesprek omdat hij vindt dat een dergelijk gesprek relevant is, en hij benieuwd is naar de inzichten van andere makers en professionals. Zijdelings, via zelfonderzoek, hebben zij iets meegekregen over het theaterlandschap en de verschillende makers die dit kent. Echter mist er een koppeling tussen het artistieke en zakelijke vlak. Feline Schoonhoven, student Kunst en Economie aan de HKU, heeft onderzoek gedaan naar de behoefte aan begeleiding van beginnende theatermakers met betrekking tot de lange termijnontwikkeling. Zij hoorde verschillende geluiden van jonge makers over het missen van deze koppeling. Studenten van haar opleiding zouden kunnen helpen, wellicht een interessante en nuttige kruisbestuiving. In Amsterdam is dat al het geval, het afstuderen van een regiostudent gaat samen met het afstuderen van een productiestudent.

Tijdens het gesprek kwam naar voren dat de samenwerking met anderen aangaan, in de vorm van duurzame relaties, mogelijk een oplossing is. Artistiek vlak en zakelijk vlak kunnen zo mogelijk verenigd worden. De verbinding aangaan met mensen uit verschillende disciplines om zo met elkaar te zorgen voor een eindproduct. Deze samenwerking kun je samen bepalen en staat dus niet vast. Waar ontstaat die samenwerking? De meeste jonge makers hebben na afstuderen de behoefte om het samen te doen, mits het op artistiek vlak matcht. Het begint volgens de professionals met contacten leggen, bijvoorbeeld door na te praten bij voorstellingen. Zo kan je vanuit de inhoud een connectie zoeken. Dat is vaak het begin van initiatieven en de vorming van collectieven.

Met de vier jaar durende artistieke ontwikkeling op school en de zakelijke kennis die misschien ietwat ontbreekt, moet je als maker zorgen voor zichtbaarheid. Hoe treed je de wereld in en zorg je hiervoor? Het is een vraag van ons aan hen, maar zij hebben dezelfde vraag aan elkaar. Het is een zoektocht. Met vaak weinig middelen roeien de makers met de riemen die ze hebben. Geld is dikwijls het probleem, evenals de concurrentie. Er zijn meer afstuderende makers dan plekken in het veld. Het is met de vele concurrentie als maker misschien lastig om programmeurs bij je afstudeervoorstelling te ontvangen. Jolie Vreeburg, programmeur van Theater Kikker, geeft aan dat het helaas niet mogelijk is iedereen te volgen. Ze zegt dat het belangrijk is om als maker specifiek te zijn met je werk en ideeën naar een programmeur toe. Wat voor haar fijn is bij het bezoeken van werk van jonge makers, is het rendement. Festival Cement met z'n Turbulentie bijvoorbeeld. Op een middag kan zij een selectie voorstellingen zien van toekomstige makers afkomstig van kunstvakopleidingen. Het is een eerste kennismaking met meerdere gezichten, dus 'verenigt u!'

Marijn Lems, programmamaker en dramaturg bij Het Huis Utrecht, geeft aan dat hij in samenwerking met anderen binnen Het Huis Utrecht een positie probeert in te bouwen opdat jonge makers de kans krijgen zich te ontwikkelen en zichtbaar te worden. Als podiumkunstenwerkplaats staan zij open voor beginnende makers die een artistieke signatuur aan het ontwikkelen zijn. Het Huis Utrecht heeft makers in residentie die gedurende het traject, tijdens presentatiemomenten, hun werk kunnen tonen aan verschillende programmeurs. Dit is een mogelijkheid om je netwerk uit te bereiden en na te gaan wie het beste aansluit bij je werk. Het is een traject waarbij je duurzame relaties op kan bouwen waarmee je uiteindelijk weer verder komt.

Zo'n traject bij Het Huis Utrecht klinkt fijn omdat je als maker de ruimte krijgt om te experimenteren, maar in hoeverre is het verder mogelijk? Op de toneelschool worden de belangen met de jaren groter en na afstuderen voelen de makers meer prestatiedruk. Anna Verkouteren Jansen geeft aan graag te willen experimenteren. Zij ziet het belang ervan in, evenals het durven falen, dat is volgens haar toch een waarde van het vak. Je neemt een risico en hoopt dat er iets moois gebeurt. Martijn Klink heeft na zijn afstuderen veel geëxperimenteerd, en wil daarmee doorgaan. Wel moet je oppassen voor een bepaald label. Na zijn voorstellingen op locatie werd hij al gauw bestempeld als een locatiemaker. Ook Lars Brinkman geeft aan te willen onderzoeken en verschillende stijlen te willen proberen, volgens hem is het van belang de druk om te zetten in wilskracht. Jolie Vreeburg bevestigt dat het goed is om je eigen stijl te ontwikkelen. Het is essentieel je niet te conformeren aan een bestaande stijl omdat je anders bang bent om te falen. Laat de instituten de makers volgen en hierbij meegaan in een eventuele nieuwe beeldtaal en vormenstijl. Hierbij gaat het volgens Marijn Lems niet om eenzelfde aanpak, maar het gaat er wel om dat je door de visie van een maker wordt meegenomen. Door een gesprek met een maker kom je achter iemands zeggingskracht. Als maker hoef je nog niet te weten wat voor maker je wilt zijn of worden, het gaat erom dat je weet waarom je kunst maakt.

Met de bovengenoemde zin sluiten we het gesprek af. Met als startpunt de verschillende haken en ogen, kwamen we tot meerdere mogelijkheden. Het gesprek diende ter uitwisseling van gedachten en ideeën om zo de karakteristieken van het werkveld te verkennen. Belangrijke notie: Wanneer je als maker weet wat je wilt, is het van belang verbinding te zoeken om je zo verder te ontwikkelen.

